

Morgunblaðið

18. tbl. 60. árg.

FRIDJUDAGUR 23. JANÚAR 1973

Prentsmiðja Morgunblaðsins.

ELDGOS Í HEIMAEY

1000 metra sprunga opnaðist – Hraunflóðið rann í sjó fram – Byrjað var að flytja íbúana í burtu s.l. nótt

HELGAPELL í Vestmannaeyjum tók að gjósa í nótt klukkan 02. Í fjallinu myndaðist nálega kílómeters sprunga frá ölxinni austanvert í fjallinu og langleiðina niður í sjó. Miklið hraun rann úr sprungunni, en það rann allt í sjó fram milli Kirkjubæjar og Flugnatanga og þegar síðast fréttist áður en Morgunblaðið fór í prentun, rann hraunið ekki í átt til bæjarins. Þó var verið að gera ráðstafanir til þess að flytja alla á brott með þeim bátum og skipum, sem tiltæk voru. Miklar drunur fylgdu gosinu og lýsti það upp bæinn. Öllum skipum, sem voru á ferð í grennd við Eyjar var stefnt þangað, ef nauðsyn yrði á því að flytja fólk á brott úr Eyjum.

Eldgosið er að sögn lögregluunnar í Vestmannaeyjum rétt austan við byggðina. Hraunið stefnir af Heimaey á Urðarvitann og stefnir ekki á kaupstaðinn um það leyti, sem blaðið fór í prentun síðastliðna nótt. Um geysilegt gos er að ræða, sagði lögreglan. Flugbrautin var ekki í hættu, en þó gengu hraunslettur upp á flugvöllinn, enda gosstöðvarnar í aðeins 800 metra fjarlægð frá honum. Lögreglan gízktaði á að sprungan væri 700 til 1000 metra löng og gýs upp úr henni allri. Bæjarbúum sýndist mikill mökkur stíga til himins, þ.e.a.s. það sem sást af hjarna gossins, en myrkur grúfði að sjálfsögðu yfir.

Íbúar í Vestmannaeyjum eru um 5.300. Ekkert stórt skip var í Eyjum í nótt og var lögregluinn ókunnugt um hvaða skip væru í grennd við Eyjar.

Fólk var í nótt tekið að tyga sig og halda niður að höfninni

til þess að vera viðbúið því að fara í báta og flýja eyna og allir nothæfir bátar voru ræstir ef á þyrfti að halda.

Dr. Sigurður Þórarinnsson, jarðfræðingur sagði í viðtali við Morgunblaðið í nótt að samkvæmt þeim heimildum, sem hann hafði þá fengið frá Eyjum væri um hraungos að ræða. Sigurður sagði að hraungos væri að því leyti skárst, að menn gætu þó forðað sér undan því og auk þess væri hugsanlegt, að umt væri að hefta hraunrennslið, ef það tæki að renna að kaupstaðnum. Þó yrðu menn að vera við öllu búnir, því að allt gæti

Framhald á bls. 20.



Fulltrúar flotamálaráðuneytisins og landbúnaðarráðuneytisins á leiðinni á fundinn með togaramönnum í Hull í dag.

Home í neðri málstofunni:

„Sendum herskip á Íslandsmið ef þörf er á“

Fundir í Hull og Grimsby vilja láta íslensk og brezk verkalýðsfélög miðla málum

London, 22. jan. Einkaskeyti til Mbl. frá AP.
SIR Alec Douglas-Home, ut-

anríkisráðherra Bretlands, sagði á þingfundi í neðri málstofu brezka þingsins í dag, að Íslendingum hefði verið tjáð að Bretar myndu senda herskip til verndar brezkum togurum á Íslandsmiðum ef nauðsyn krefði. Ráðherrann bætti því við að stjórnin vildi síður senda her skip, „því að þegar við sendum herskip byrjar þorskastríð.“

Ráðherrann sagði að stjórnin legði mikla áherzlu á að leysa

deiluna við Íslendinga sem allra fyrst og á frísamlegan hátt. Hann sagði að nýjasta tillaga Breta fæli í sér að Bretar fengju að veíða 75% af því heildarfla magni, sem þeir veíðu árið 1971, sem var 208 þúsund lestrir. Skv. þessu fengju brezkir togarar að veíða 156 þúsund lestrir árlega. Home sagði að brezka stjórnin hefði lagt til að viðræður um málið yrðu teknar upp hið allra fyrsta, en á meðan hefði dráttarbáturinn Statesman verið sendur á Íslandsmið til að aðstoða brezka togara.

Ræðu ráðherrans var mjög vel tekið af þingheimi. Anthony

Crossland, þingmaður Verkamannaflokksins sagði að ástandið á Íslandsmiðum fyrir brezka togara væri óþolandi og stórhættulegt og sú stund gæti runnið upp að alvarlegt manntjón hlytist af átökunum við íslensk varðskip.

LAING

Austin Laing, framkvæmdastjóri félags brezka togaraeigna, sagði í Hull í dag að einn dráttarbátur myndi ekki leysa vandamálið brezka togaramanna, en sagði að þeir væru tilbúnir að biða áteka. Laing, sem var að koma af fundi „nefndar sameiginlegra aðgerða“ brezka fiskiönaðarins sagði einnig að hugsanlegt væri að fleiri dráttarbátar yrðu sendir ef Statesman næði

Framhald á bls. 20.



JOHNSON LÁTINN

LYNDON Baines Johnson, var myrtur 22. nóvember fyrrum Bandaríkjaforseti, lézt í San Antonio í Texas laust fyrir miðnætti að ísl. tíma. Johnson varð 36.

forseti Bandaríkjanna, er John Fitzgerald Kennedy

var myrtur 22. nóvember 1963. Johnson varð 64 ára gamall.

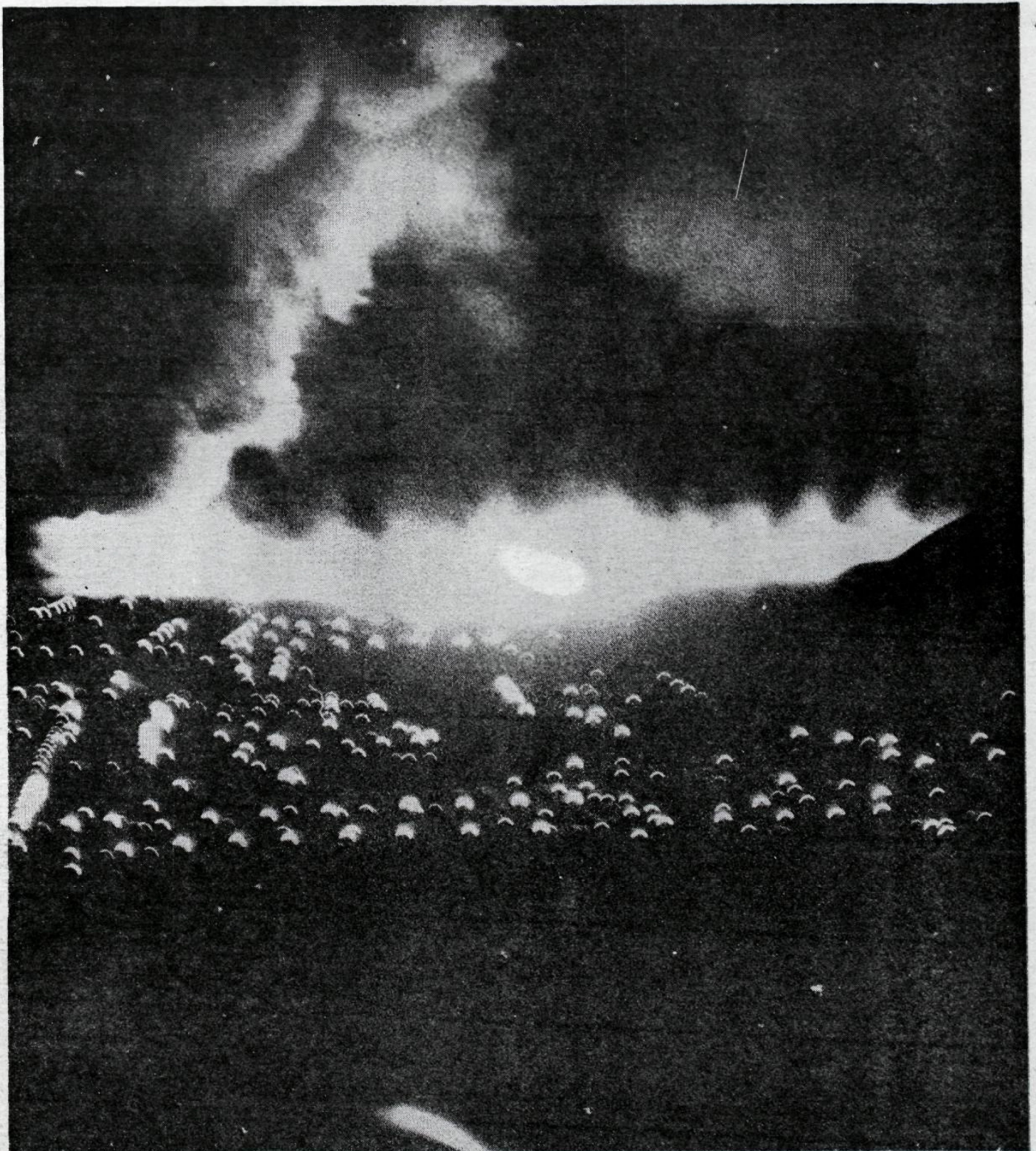
Banamein hans var hjartaslag.

Morgunblaðið

19. tbl. 60. árg.

FRÍÐJUDAGUR 23. JANÚAR 1973

Frentsmiðja Morgunblaðsins.



ÁTTA TÍMAR Í EYJUM

Frá því klukkan þrjú í nótt voru fréttamenn og ljósmyndarar Morgunblaðsins yfir og við gosstaðinn í Vestmannaeyjum, og er þetta ein fyrsta myndin, sem tekin var úr lofti af gosinu. (Ljósni. ÓL.K.M.) Hún er tekin í norður, kaupstaðurinn er fremst, öxl Helgafells sést til hægri og ber í eldgoslö á bak við. Hér fylgir 12 síðna aukablað af Morgunblaðinu og slytar fréttir af gosinu og brottflutningi fólksins. Á baksíðu eru fréttir frá blaðamanni, sem var á staðnum frá í nótt og þar til blaðið fór í prentun.

ATHAFNABÆR Í ELDBJARMA

**FRÁSÖGN ELÍNAR PÁLMA-
DÓTTUR, ER FLAUG YFIR
GOSSTAÐINN KLUKKUTÍMA
EFTIR AÐ GOSIÐ HÓFST**

ELDSÚLURNAR upp af sprungunni austan í Helgafelli á Heimaey voru nær samfelldar og þeyttu rauðglóandi slettum upp í á að gizka 200 m hæð, þegar fréttamaður og ljósmyndari Mbl. flugu þar yfir klukkan að ganga fjögur í nótt. Gígaröðin virtist samfelld á tveggja metra langri sprungu, sem byrjaði nokkur hundruð metra frá

austurbrautarenda flugvallarins og liggur svo meðfram austurhlíð Helgafells og niður í sjó, skammt austan við höfnina. Hraunið var að byrja að hlaðast upp meðfram endilangri sprungunni og gubbaðist út af því austanmegin, þar sem hallaði niður af fjallinu og myndaði eins og eldglóandi bláundmynstur. En taumar voru farnir að renna á stöku stað niður af klettunum.

Hraunið, sem þarna spýttist upp, var sýnilega þumfljótanði og hvergi komin á það storknuð skán. Gígaröðin er svo samfelld, að eldsúlurnar skiljast varla í sundur, heldur mynda eldvegg og munu gígarnir á þessari tveggja km löngu sprungu vera 50—60 talsins. Að sjá minnti gosið nokkuð á þau sprungugos, sem hér hafa sést áður, eins og t.d. síðast í Heklu, nema hvað þessi sprunga er lengri. Gosið spýttist þumt upp og minnr á Öskjugosið, nema hvað það er lægra.

Einn mesti athafnabær landsins, Vestmannaeyjar, var þarna baðaður rauðum bjarnna frá eldunum. Helgafell er á milli, nema þar, sem sprungan kemur fram undan því og fer í sjó. Í bjarnanum reis dökk skuggamynd fjallsins og þar við rauðan nætur himininn með tignarlegum útlinum.

Bærinn var upplýstur og sýnilega mikil umferð þar, enda fólk- ið að fara niður á höfn í bátana, sem sáu stremma út úr höfninni í röðum og sveigja fyrir endam á eldgosinu, þegar út kom. Þeir settu sinn svip á þessa stórkostlega mynd, sem við sáum úr lofti.

Þar sem gosið kom í sjó, þaus upp gufusúla, sem breiddi úr sér, en ekkert óskufall var í nótt, enda gosið allt á landi og askan myndast, þegar sjór kemst að gosinu. Ef sprungan lengist lengra út í sjó, mætti því búast við að úr gæti orðið óskugos. Sprungan kemur í sjó skammt austan við bæinn, en nægilega fjarri höfninni til að ekki stafar heitta af, eins og er.

Fréttamenn Mbl. voru í einnarrí flugvélinni, sem kom yfir gosstaðinn í nótt, flugvél frá Flugstöðinni, en á undan var Sigurjón Jónsson, flugmaður í flugvél Flugmálastjórnarinnar, sem kannaði völlum og lenti. Á hella honum lenti Elíezer Jónsson frá Flugstöðinni og tóku báðir þunnaðar konur, gamalmenni og börn, sem höfðu farið upp á flugvöll, þegar heyrðist í flugvélunum. Í upphafi var óljóst hvort hægt yrði að lenda, því endinn á sprungunni er svo skammt frá brautarendanum og hafði sletzt þangað hraun. En það kom ekki að sök.

Sprungan, sem þarna hefur opnast í Heimaey, hefur sömu stefnu og sprungurnar í Mið-Atlantshafshryggnum, sem liggur með sprungum gegnum Ísland frá suðvestri til norðausturs. Virðist sá hryggur aði af hafnasamur, því á honum hafa verið eldgos á Azoreyjum, Tristan da Cunha og mörg á Íslandi á síðari árum, þar á meðal Surts-eyjargosið frá 1963—67.



FYRSTA FLÓTTA- FÓLKID FRÁ EYJUM

FYRSTA flóttafólkid frá Vestmannaeyjum kom á Reykjavíkflugvöll með flugvél Elíeser Jónssonar í Flugstöðinni um kl. fjögur í nótt. Hafði flugvélin farið með fréttamann Mbl. til Eyja og lent þar á brautinni. Og rétt í sama mynd lenti þar flugvél Flugmálastjórnarinnar. Þegar heyrðist í fyrstu flugvélunum, hafði fólk flýtt sér upp á flugvöll í von um að hægt væri að lenda. Og komust þangað konur, gamalmenni og börn með þessum fyrstu tveimur flugvélunum.

Í fyrsta hópnum var Ólaf Þór- arinsdóttir með litla dóttur sína (myndin til vinstri). Hún á von á barni og var farn að bíða og því vildi hún ekki eiga á hættu að verða léttari um borð í báti á leið til lands, ef hún gæti komist hjá því.

Ólaf sagði fréttamanni blaðsins, að hún hefði verið vakin og strax ákveðið að reyna að vera alveg róleg og það hefði sér tekið. Óll fjölskyldan fór strax í bát, sem tengdafaðir hennar á Sveinbjörn Hjálmsun, og lagði af stað út. En hún fór á flugvöllinn með litla dóttur sína og komst í fyrstu ferð í burtu.

Í sömu flugvél voru 5 aðrir fullorðnir og börn (neðri myndin). Þar var m.a. Jóhanna Þorsteinsdóttir, systir hennar, Sólveig og dóttirin Ingibjörg og börn með þeim. Þær sögðust hafa vaknað við brunnalöðun, sem þeyttur var kl. 2.30 og gaf merki um hættu. Þær litu út og héldu að háfur bærinn væri að brenna, því þeim datt ekki í hug að þessi mikli rauði bjarni gæti verið neitt annað. Þær drifu sig strax með börnin upp á flugvöll og voru svo heppnar að flugvél- ar gátu lent þar.

Það var raunar óljóst, þar til þessar tvær lentu. En þær þurfa ekki langa braut.



Ingibjörg og dóttir hennar komu með fyrstu flugvélinni frá Eyjum í nótt.

Varnar- liðið lagði til vélar og þotur

Varnarliðið á Keflavíkflugvelli var strax reibúð- ið til hjálparstarfs við fólk- flutninga milli Eyja og lands, að því er fréttamönnum var tjáð á fundi Almannaþingarinnar í morgun. „Óskur er að eins ámeigja að því, að geta nú hjálpað ykkur og endurgoldið þar með þá hjálpu, sem þið veittuð okkur við leitina að flugmanninum okkar.“ sagði Commander Carleen Hess í viðtali við Mbl. í morgun.

Varnarliðið lagði til fimm flugvélar, tvær þyrnur, tvær C-47 og eina af gerðinni C-117. Þyrnlurnar taka 25 farþega í sæti eða 15 sjúklinga á börum og hinar flugvélarnar taka 25—30 farþega hver. Þyrnlurnar fóru 4 ferðir og fluttu 33 sjúklinga, sem allir voru á sjúkrabörum. 4 sjúkraliðar frá Varnarliðinu voru á Eyjaflugvelli og hjálpuðu við að hlaða vélarnar.



„Vona bara að maður komist heim aftur sem fyrst“

Spjallað við nokkra Vestmannaeyinga á Reykjavíkurlugvelli

ÞEGAR fréttamenn Mbl. komu út á Reykjavíkurlugvöll var ein af Fokker-flugvélum Flugfélagsins, sem hélt uppi loftbrúnni milli lands og Eyja, að aka upp að flugstöðvarbyggingunni. Mikill fjöldi fólks var á staðnum til að leita að ættingjum sínum og var ekki laust við að sumir væru ærið áhyggjufullir á svipinn. Fólkið, sem steig út úr vélinni, var á öllum aldri og það virtist hálf hissa á öllu tilstandinu, ljósinu frá sjónvarpsmyndavélunum og flassljósum ljósmyndara.

Við náðum tali af nokkrum Vestmannaeyingum, sem fara hér á eftir.

Kristinn Pálsson, Hásteinsvegi 36 kom út úr flugvélinni með litla dóttur sína Elísabetu í fanginu. Sú litla var eðlilega steinhissa á öllu amstrinu í kringum sig og staröt á fólkið.

MISSTI AF SÍÐASTA BÁTNUM

Kristinn sagði okkur að hringt hefði verið í sig rúmlega hálf tvö og sér sagt að eldgos væri í eygni.

„Maður gerði sér ekki almennilega grein fyrir því sem var að gerast, en svo kom tilkynning frá lögreglunni um að við ættum öll að fara niður á höfn og fara um borð í bátana. Við brugðum auðvitað skjótt við og tókum börnin okkar tvö, pökkudum niður í töskur helztu flikum og fórum niður á höfn. Þegar við komum þangað var síðasti báturinn að leggja frá bryggju og höfnin var tóm, nema bara smábátar.

Við lögðum þá af stað upp á flugvöll og þá var komið nokkuð þykkt óskulag á göturnar og stórir gjallhlunkar farnir að falla. Við komumst svo um borð í flugvélna og það var eiginlega ekki fyrr en þá að maður gerði sér grein fyrir því sem var að gerast, þegar maður sá gosið fyrir neðan sig um leið og flugvélin fór framhjá. Maður verður bara að vona að maður komist heima sem fyrst“ sagði Kristinn að lokum.

BÆRINN Í LJÓSUM LOGUM

Fjóra Sigurðardóttir: „Ég á heima í austurbænum og var vakinn upp um hálf tvöleytið og þegar ég leit út um gluggann var eins og bærinn væri hreinlega í ljósum logum. Auðvitað brá mér óskaplega og ég er nú varla búin að gera mér grein fyrir þessum ósköpum. Fólkið í bænum var tiltölulega rólegt, þetta gekk allt skipulega fyrir sig. Við fórum fljótlega upp á flugvöll og erum bara með nokkrar flikur með okkur. Það var alveg hryllilegt að vakna upp við þetta. Við eigum þrjú börn, erum með tvö með okkur, en uppkominn sonur minn hefur líklega farið með kerustuna sína í einhverna bátinn.

GJALLHLUNKAR

Einar Jónsson, Vesturvegi 3, sagði: „Ég vaknaði upp kl. 2 við einhver læti. Ég leit ekkert út strax, en svo kom kunningi minna og bankaði í gluggann hjá mér og þegar ég leit út var eins og hálfur bærinn væri í ljósum logum. Maður var nú heldur snöggur að koma sér í fötin og við keyrðum eins langt og við komumst í áttina að gosstaðnum. Það an fórum við svo niður að höfn og þar var mikill mannfjöldi. Það var mikill uggur í fólkinu. Lögreglan sagði okkur að fara í einhverna bátinn, en við vildum hinkra svolítið við. Við ókum um bælnn og þá var komið talsvert gjall á göturnar. Við fórum svo heim aftur, en skömnu seinna komu menn í blokkina, þar sem ég bý og sögðu okkur að það biðu

Framhald á bls. 11.



Einar Jónsson.



Fjóra Sigurðardóttir.

Efst myndin er af Kristni og Elísabetu, þá koma Una Þórðardóttir og börn hennar, næst Ingólfur og Jóhanna og næst Una og Jón Stefánsson með frændsystkini hennar. Ljósmyndir Mbl. Valdis.

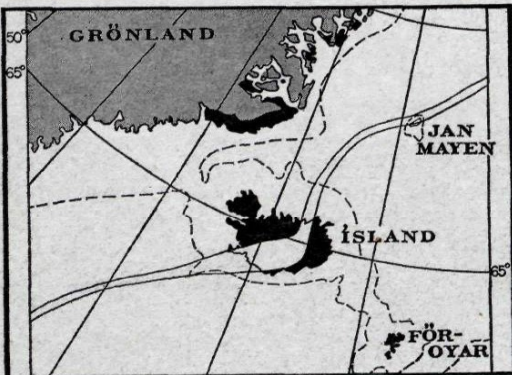
Helgafell gaus síðast fyrir 5000 árum

VESTMANNAEYJAR, sem telja 15 eyjar og um 30 sker og dranga, hafa hlaðið upp á gossprungum með NA-SV-stefnu í sjávar- og hraungosum á síðustu 10 til 15 þúsund árum. En ekki er talið að gosið hafi í Heimaey í 5000 ár. Við gos í Helgafelli þá tengdu hraunstraumar saman tvær eyjar „Dalfjall“ og „Sæfjall-

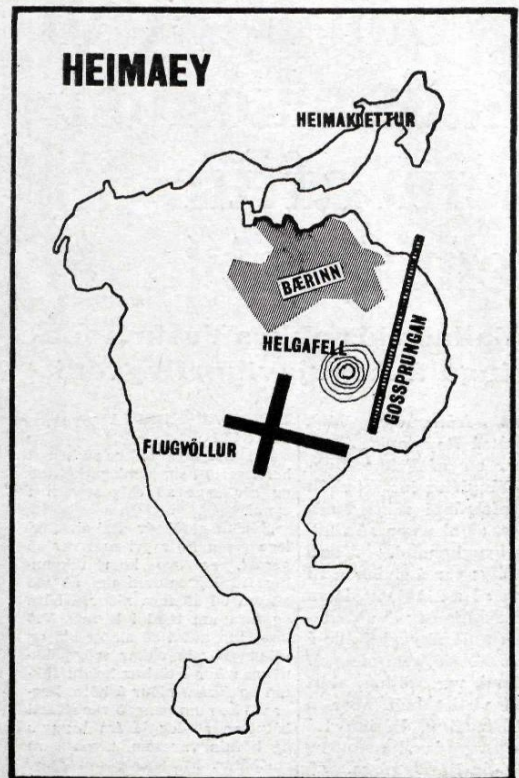
Stórhöfða“, en hin þriðja, Heimaklettur, tengdist hinum eyjunum með malarriði. En eftir að eyjarnar hlóðust upp, hefur sjávangur teigt þær og brotið, að því er Þorleifur Einarsson segir í jarðfræði sinni. Eftir allan þennan tíma áttu menn varla von á að eldgos hæfist aftur í Heimaey. Surtseyjargosið 1963 brá

nýju ljósi á sköpunarsögu Vestmannaeyja. Þær hafa hlaðið upp á gossprungum. Innri eyjarnar eru úr gosmöl og hraunlögum og orðnar til við svipuð gos og Surtsey, þ.e. þeyti- og hraungos. Sumar eyjarnar eru greinilega hlutar af gibbörnum, t.d. Hellisey, en á öðrum eru gjallgígar, t.d. Helgafell, sem nú er aftur farið að gjósa.

Skýringuna á hinum tíðu eldumbrotum á Íslandi og undan Íslandsströndum mun að nokkru að finna í jarðfræðilegri legu landsins. Ísland liggur mitt á meðal þeirra landsvæða, er hlóðust upp í Norður-Atlantshafi í blágrýtisflæðigosum á tertírtímabilinu og er miðsvæðis á þeim hrygg. Benda jarðfræðilegar rannsóknir síðari ára á, að landið sé raunverulega að gliðna í sundur um þetta belti þótt hægt fari, en eftir Atlantshafshryggnum endillöngum liggur gjá. Þær hafa margir jarðskjálftar og eldumbrot átt upptök sín og eru þekkt neðansjávargosin á Ascension og Azoreyjum 1957. 1961 brann Askja á Íslandi, sama haust urðu íbúar Trist-



Atlantshafshryggurinn liggur með sínu sprungubelti gegnum Ísland og hafa allar gossprungur þar stefnuna SA-NV, einnig sú, sem var að opnast í Heimaey.



Kortíð sýnir Heimaey og gossprunguna austan á eyinni, sem byrjar skammt frá flugvöllinum, liggur meðfram Helgafelli og í sjóinn austan við kaupstaðinn.

an da Cunha að yfirgefa ey sína vegna mikilla eldsumbrota og 1963 varð neðansjávargos á hryggnum og Surtsey myndaðist.

En gosið, sem nú er hafið í Heimaey, er í sprungu á

eldfjallahryggnum, sem gengur í gegnum Ísland. Hefur sprungan, sem nú hefur opnast þar, sömu stefnu og aðrar gossprungur landsins, liggur frá suðaustri til norðvesturs.

Farþegar rólegir



Rætt við Pál Stefánsson flugmann

PÁLL Stefánsson flugmaður hjá F.I. var aðstoðarflugmaður á fyrstu Fokkervélinni, sem opnaði loftbrúna. Páll var að koma úr annarri ferð sinni og við spjölluðum stuttlega við hann meðan hann fékk sér kaffi áður en lagt skyldi upp að nýju.

— Við lentum þarna fyrst um fimmleitið í morgun. Þá var vindur hægur og allar aðstæður góðar. Nú í þessari ferð var hins vegar farið að hvesa og vindhraðinn allt

upp í 35 hnúta í hviðunum. Þetta er þó allt í lagi meðan vindur stendur beint á braut.

— Er erfitt að lenda á vellinum?

— Það er allt í lagi með flugvöllinn sjálfan, hann er ekkert skemmdur og gosstaðurinn er um 4–500 metra fyrir norðan brautina. Það er að visu nokkur ókyrrð í loftinu og mikill brennisteinsfnykur.

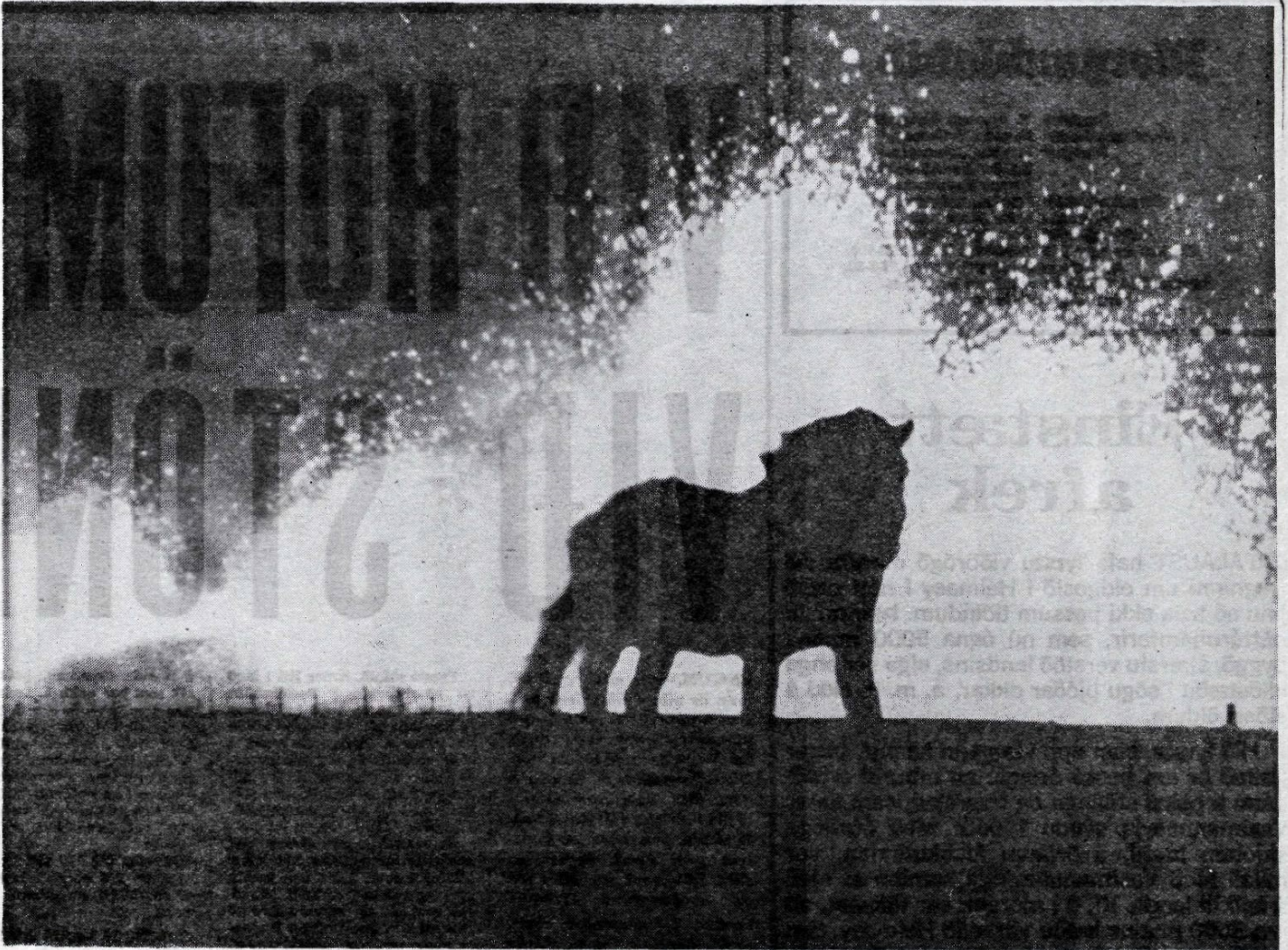
— Hvernig eru farþegarnir?

— Þeir hafa verið ósköp ró

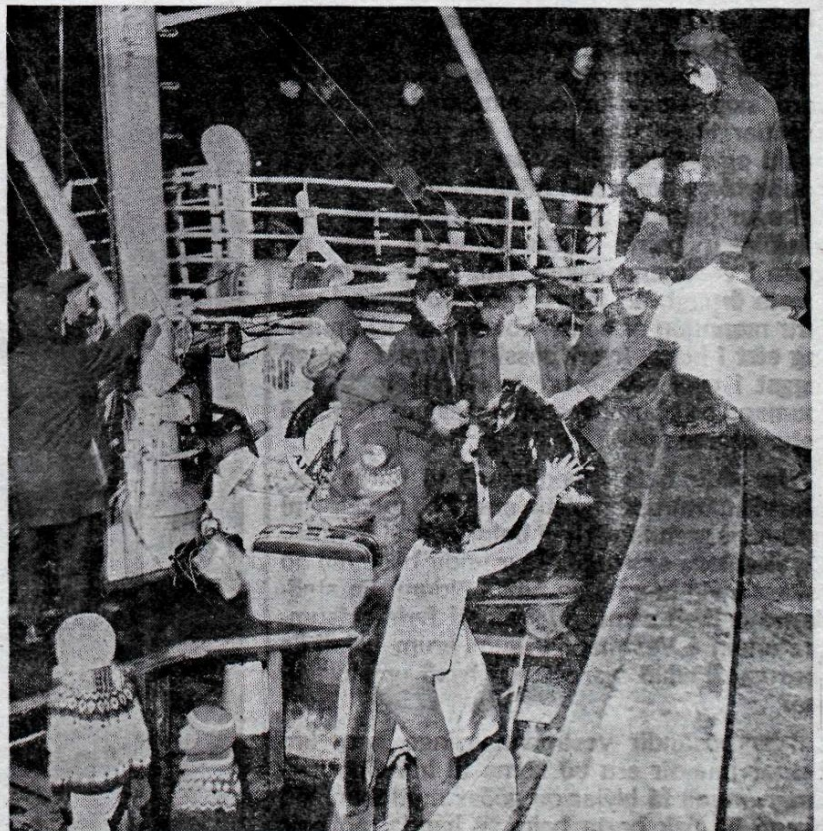
legir allir saman, nema hvað ein stúlka fékk vægt taugaáfall. Það hefur verið þéttsett í vélinni og líklega höfum við flutt um 50 manns að börnum meðtöldum í þessari ferð.

— Er þetta ekki mikilfengleg sjón úr lofti?

— Já, ómeitanlega og það var einnig sérkennilegt að sjá alla bátanna stíma til lands. Það líktist einna helst umferðagötu í stórborg að neturlagi.



Þessi hestur í Vestmannaeyjum veit ekki hvaðan á sig stendur veðrið við svo óvænta atburði — jörðin farin að spúa eldi í haganum hjá honum. Félagi hans einn mun hafa lent í einum eldgígnum um morguninn og er það eina slysið, sem kunnugt er um.



Frá björgunarstarfinu í nótt. Þeir voru ekki miklir pinklarnir, sem Eyjaskeggjar höfðu með sér. Hér eru myndir, sem Sigurgeir tók er fólk var að fara um borð í bát og þyrllu varnarliðsins. Það er auðséð að höfð eru snör handtök. —

Morgunblaðið

Útgefandi hf. Árvakur, Reykjavík.
 Framkvæmdastjóri Haraldur Sveinsson.
 Ritstjórn Matthías Johannessen,
 Eyjólfr Konráð Jónsson.
 Stjórnir Gunnarsson.
 Ritstjórnarfulltrúi Þorbjörn Guðmundsson.
 Fréttastjóri Björn Jóhannsson.
 Auglýsingastjóri Árni Garðar Kristinsson.
 Ritstjórn og afgreiðsla Aðalstræti 6, sími 10-100.
 Auglýsingar Aðalstræti 6, sími 22-4-80.
 Áskriftargjald 225,00 kr. á mánuði innanlands.
 Í lausasölu 15,00 kr. eintakið.

Einstætt afrek

VAFALAUST hafa fyrstu viðbrögð margra við fregninni um eldgosíð í Heimaey í nótt orðið þau að trúá ekki þessum tíðindum. Þær miklu náttúruhamfarir, sem nú ógna 5000 manna byggð, stærstu verstöð landsins, eiga sér enga hliðstæðu í sögu þjóðar okkar, a. m. k. ekki á síðari öldum.

Hið fyrsta, sem upp í hugann kemur, þegar fjallað er um þessa orlagaríku atburði er aðdáun á þeirri stillingu og hugrekki, sem íbúar Vestmannaeyja sýndu í nótt. Með ótrúlega skjótum hætti, á örfáum klukkutímum, var mikill hluti Vestmannaeyinga kominn af stað á leið til lands. Kl. 6 í morgun var tilkynnt, að um 3500 manns hefðu yfirgefið Heimaey. Svo miklir mannflutningar á skömmum tíma takast ekki nema hver og einn sýni mikla stillingu og að sterk stjórn og skipulag sé ríkjandi. Hér hefur einstætt afrek verið unnið.

Annað, sem athygli vekur, eru hin skjótu viðbrögð Almannavarna. Þetta er í fyrsta skipti, sem í alvöru reynir á almannavarnir hér á landi. Þessa fyrstu prófraun hafa þær staðizt með einstökum hætti. Á skammri stundu voru skip, flugvélar og almenningsbifreiðar kvaddar til að taka þátt í fólksflutningunum miklu og ráðstafanir gerðar til þess að rýma nauðsynlegt húsnæði í höfuðborginni.

Þegar þetta er ritað getur enginn séð fyrir afleiðingar þeirra náttúruhamfara, sem nú geisa í Vestmannaeyjum. Nú, þegar telja má næsta öruggt, að takast megi að koma í veg fyrir manntjón af þeirra völdum, er sú spurning efst í huga, hvort þessi þróttmikla byggð leggst í eyði eða hvort máttarvöldin taka í taumana og bjarga Vestmannaeyjum. Um það getur enginn spáð.

Um aldir hafa Íslendingar háð harða baráttu við náttúruöflin. Ætla mátti að með tækni nútímans gætum við haft betur í þeirri baráttu. Og vissulega erum við betur undir það búin að takast á við þau nú en fyrr á öldum. En staðreynd er það samt, að frammi fyrir eldsumbrotunum í Vestmannaeyjum erum við lítils megnug. Fólkið bjargast en hvað um hvæðina?

Þær þúsundir Vestmannaeyinga, sem um þessar mundir eru að koma til höfuðborgarinnar, munu fá hlýjar og góðar móttökur. Við eigum þá ósk bezta þeim til handa, að þeir megi sem fyrst komast til heimabyggðar sinnar aftur.

VIÐ HÖFUM A VIÐ STÖND

ENGUM, sem vitni varð að, mun úr minni líða afrek það, sem unnið var sl. nótt, þegar þúsundir manna voru fluttir frá Vestmannaeyjum til Þorlákshafnar. Eins og nærri má geta áttu þeir, sem skipulögðu móttöku fólksins í Þorlákshöfn, von á því, að ýmislegt gæti gerzt, þegar um slíkt fjölmenni var að ræða og neyðarástand ríkjandi. Þoringi hjálparveitar skáta sagði, áður en fyrstu skipin komu til hafnar, er hann var að leygja mönnum sínum lífsreglur: „Verið viðbúinir því, strákar, að þetta verði óngþveiti þegar skipin koma, þannig að ekkert ná út af bregða.“ En reyndin varð allt önnur.

Fyrsta skipið, Arnar RE 1 lagðist að bryggju í Þorlákshöfn klukkan 7.15 og með því komu fyrstu íbúarnir, sem orðið höfðu að yfirgefa Eyjarnar. Þegar í stað voru skátar og þjónungar-sveitarmenn komnir á bryggjuna og í bátinn og hjálpuðu fólkinu í land og upp í langferðabíllana, sem bícu á bryggjunni eða í grenndinni, tugum saman. Tók aðeins örskamma stund að koma fólkinu í land. Síðan kom næsta skip og svo koll af kolli. Stundum voru tju til fimmtán skip að „manúera“ í Þorlákshöfn á sömu stundu, og var aðáunarvert hvernig skpverjar stýrðu fleyjum sínum á svo litlu athafnasvæði. Og æðruleysi fólksins, þegar það kom í land, er annað sem ekki reymist, þeim er á horfðu.

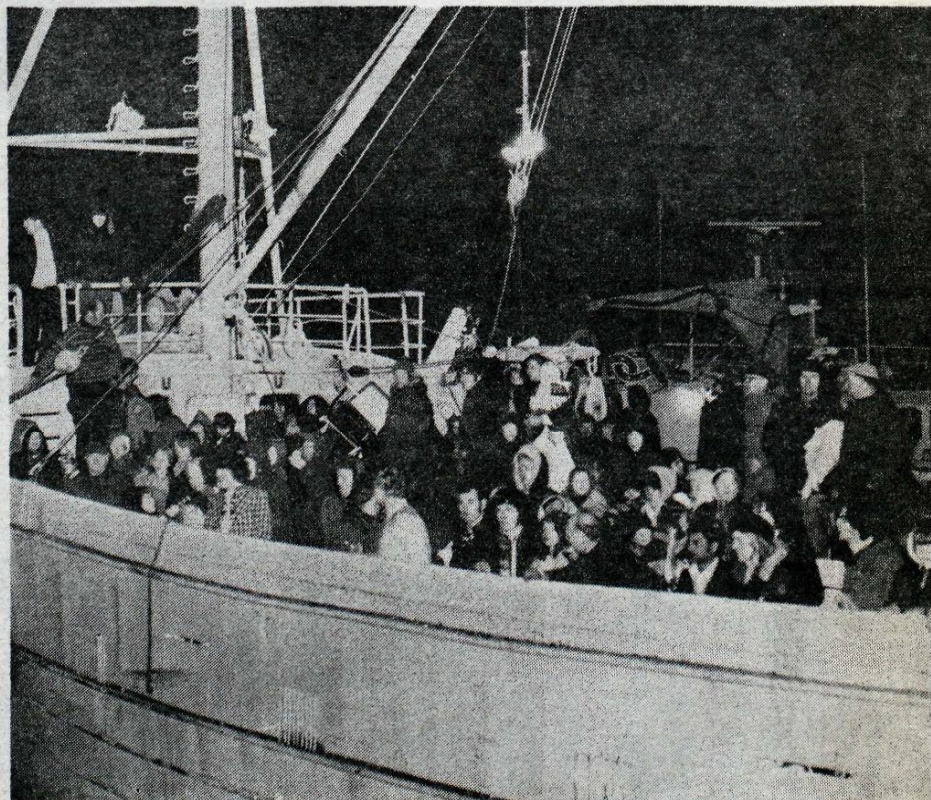
Enn óhöpp höfðu orðið í Þorlákshöfn, þegar blaðamaður Morgunblaðsins yfirgaf staðinn

á niunda tímanum, þrátt fyrir allt sem þar gekk á. Læknir frá Borgarspítalanum var á bryggjunni, ef á þyrfti að halda og sntti þeim, er þess þurftu með. Alls höfðu lögreglunni borizt tilkynningar um sjúkraaöstoð frá 5 bátum, og í einu tilfellinu var um sængurkoru að ræða, sem allð gat barn sitt á hverri stundu.

Morgunblaðð tók nokkra Eyjabúa tali þegar í land kom, og spurði þá um atburði næturinnar.

ELDURINN NIÐUR AÐ SJÓ

Með fyrsta skipinu var talsvert af börnum og unglíngum, og þar á meðal þau Unnur Elíasdóttir og bróðir hennar Guðmundur, Pétur Guðjónsson og bróðir hans Sveinbjörn. Þau voru á aldrinum 10–15 ára. „Nei, ég varð ekki beint hræddur þegar ég frétti hvað var að gerast,“ sagði Pétur, „heldur var ég aðallega



AÐEINS FÖTIN SEM DUM Í

raglaður, já alveg r'nglaður. Klukkan var að verða tvö, þegar við vorum vakin með þessum ósköpum. Þegar út kom gat maður séð e'dinn alveg frá öklum Helgafells og niður að sjó, en sprungan er held ég alveg út að Bjarnarey." Pétur sagði okkur einnig, að hann byggi ásamt foreldrum sínum austast í bænum, eða næst gossvæðinu, því hafi fjölskyldan í fyrstu drifið sig út úr húsinu til annarrar fjölskyldu, sem átti heima lengra frá, en þaðan var síðan farð niður að höfn og um borð í Arnar. Ekki höfðu börnin annað meðferðis en fötin sem þau stóðu í, tími hafði ekki gefið til að sækja annað. Það mátti heyrja á þeim að þetta var mikil lífsreynsla, og Guðmundur lítill sagði: „Ég er ennþá titrandi.“

ELDHAFIÐ VIÐ HÚSDYRNAR

Móð Arnari kom einnig öldr-

uð kona, Lilja Gísladóttir, ásamt eiginmanni sínum. Hún kvaðst alveg miður sín. „Ég veit ekki hvað um þetta er að segja. Við búum austast í bænum eða í Kirkjubæ, en það eru húsin, sem standa næst Helgafelli. Og nú hef ég heyrt að húsð okkar sé komið undir hraun.“ sagði gamla konan og táraðist.

„Þegar við urðum fyrst við völdum aldinn, vissum við satt að segja ekkert hvað um var að vera.“ sagði hún ennfremur. „Fyrst sagði maðurinn minn, Pétur, að þetta hlýti að vera sinu brunni, en ég taldi það af og frá, því snubruna fylgja ekki drunur og sprengingar. Svo fórum við út að athuga þetta betur, og þá reyndist eihafið eiginlega vera rétt við húsdyrnar, svo að það var ekki um annað að gera en forða sér í skyndi. Við höfum því ekki annað en það, sem við stöndum í.“

FÓLKID FURÐU RÓLEGT

Högni Sigurðsson býr austarlega í bænum, og hann segist hafa vaknað upp við drunur og sprengingar klukkan rúmlega tvö og kvaðst vart hafa trúað eigin augum, þegar hann sá, að Helgafell var byrjað að kjósa. „Þetta er æglegt, maður er varla farinn að átta sig á þessu ennþá.“ sagði hann. „Lögreglan og loftskreytastöðin hringdu í ýmis hús við göturnar og létu vita, einnig öku lögreglubílar og slökkvilið um götur með sirenum til að vekja fólkid. Fólkid, sem fyrst var vakið upp, gætti þess einnig að fara í húsin við göturnar, þar sem það bjó og gengið var úr skugga um, að allir vissu hvað um var að vera.“

Högni kvaðst fljótlega hafa yfirgefið hús sitt, þar sem það er svo austarlega í bænum, og eftir að hafa sett sig í samband við skydfólk sitt fór hann með eiginkonu og dóttur niður að bryggju. Þar komst hann um borð í Arnar. „Annað verður ekki sagt, en að bæjarbúar hafi tekið þessum atburði með mikilli stillingu.“ sagði hann ennfremur. „Auðvitað greip talsverð hræðsla og angist um sig, en það varð ekkert öngþveiti, e'ns og maður kynni að hafa haldið í hamförum sem þessum.“

Á 4 ÞÚSUND MANNS MEÐ BÁTUM

Með einu skipanna kom einnig Sigurbjörn Pálsson ásamt konu sinni. Hann hafði aðeins meðferðis þriggja mánaða hvolp, sem hann hafði þurft að Framhald á bls. 10.



Föstum tókum heldur líta telpan frá Vestmannaeyjum um gullhamsturinn sinn og sennilega verða þau óaðskiljanleg í „útleiðinni uppi á landi“. — Á myndinni til vinstri sér, hvar Eyjabátur hlaðinn fólk kemur til Þorlákshafnar í gærmorgun og á myndinni hér fyrir meðan halda Eyjaskeggjar áfram með bilum til Reykjavíkur. (Myndirnar tók Sveinn Þormóðsson).



Neyðaráætlun Almanna- varna í reynd:

4.000 manns fluttir til lands á 4 klukkustundum

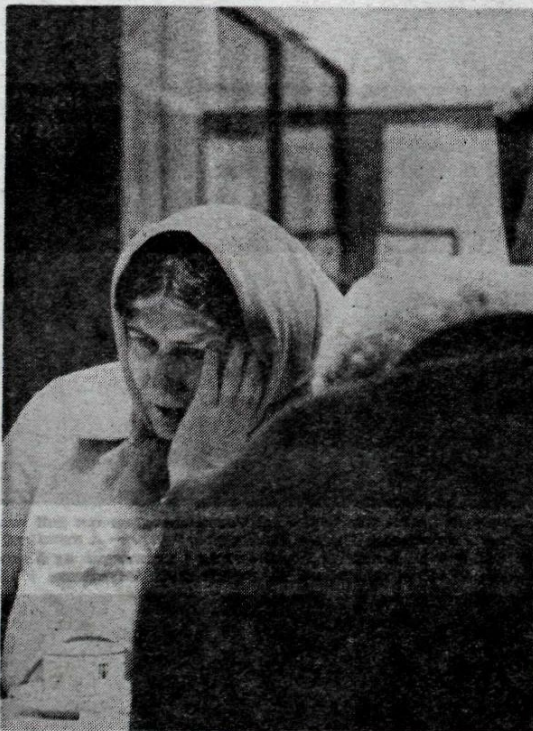
STRAX og fregnir hárust af eldgosinu á Heimaey kom Almanna-
varnaráð saman í stjórn-
stöð Almanna-
varna í lögreglu-
stöðinni í Reykjavík. Þegar var
hafizt handa um skipulegan
brotflutning íbúa Vestmanna-
eyja eftir fyrirfram gerðri
áætlun, sem Jón Bððvarsson,
fönaðarverkfæringur, hefur
geri, og ber heitið: „Um skipu-
lag brotflutnings íbúa Vest-
mannaeyja vegna mögulegrar
hættu af völdum náttúruham-
fara.“ Á fjórum klukkustund-
um í nótt voru samtals 4.000
íbúar Vestmannaeyja fluttir til
lands. Íbúar eyjanna eru taldir
vera 5.300, en þeir, sem eftir
eru — samkvæmt þessum töl-
um um 1.300 manns — vildu
ekki yfirgefa eyjarnar af ýms-
um ástæðum, m.a. voru þar á
meðal menn, sem hafa ein-
hverna búskap í Eyjum og
vildu verða eftir vegna búpen-
ings síns.

Notaður var búnaður og
birgðir Almanna-
varna og jafn-
framt var allt lögreglu-
Reykjavíkur kvatt út og haft
var samband við björgunar-
sveitir Slysavarnafélags Ís-
lands, skáta og flugbjörgunar-
sveita til undirbúnings móttöku
fólks frá Eyjum. Sveitir lög-
reglumanna voru þegar sendar
flugleiðis til Eyja til aðstoðar
lögreglu þar. Einnig voru
strax gerðar ráðstafemir til að-
stoðar við brotflutning fólks,
en bátafloki Vestmannaeyja
var að sjálfsgöðu nýtur í þeim
tilgangi. Varnarhöfð sendi þyrl-
ur til flutnings sjúklinga frá
sjúkrahúsinu í Eyjum og flug-
vélar Flugfélags Íslands fluttu
fólk til Reykjavíkur ásamt fjöl-
mörgum einkaflugvélum. Skip-
um Landhelgisgæzlunnar, svo
og nærtækum skipum Skipaut-
gerðar ríkisins var stefnt til
Eyja svo og Elmiskipafélags Ís-
lands og öðrum nálægum skip-
um og bátum.

Gerðar voru ráðstafemir til
þess að senda tiltekar áætlun-
arbirfæðir og strætisvagna í
Reykjavík og nágrenni til Þor-
lákshafnar til flutnings á fólk
til Reykjavíkur, þar sem Rauði
kross Íslands annast skvulagn-
ingu og móttöku fólkesins í Ár-
bæjarskóla, Melaskóla, Stýri-
mannaskóla, Hamrahliðarskóla
og Austurbæjarskóla. Síð lækn-
ar voru sendir til Þorlákshafnar
til þess að hlýna að veiklu
fólki ásamt öðru aðstoðarliði til
þess að veita aðblymningu.
Talið er, að 4.000 manns hafi í
nótt verið fluttir til lands með
skipum og flugvélum.

Á blaðamannafundi hjá
Almanna-
varnaráði í morgun
um klukkan 07 komu þess-
ar upplýsingar fram, en í
ráðinu eiga seti: Pátur Sig-
urðsson, forstjóri Landhelgis-
gæzlunnar, en hann er forstöðu
maður ráðsins, Sigurín Sig-
urðsson, lögreglustjóri sem sér
um aðgerðir, Jón Skúla-
son, pósti- og símamála-
stjóri, Sig-
urður Jóhannsson, vörumála-
stjóri, Ólafur Walter Stefán-
son, deildarstjóri í dömsmála-
ráðuneytinu, og Ólafur Ólafs-
son, landlæknir.

Fimmtu stórir fólksflut-
ningabílar voru sendir austur til
Þorlákshafnar, þar á meðal 10
strætisvagnar úr Reykjavík.
Fólksflutningabílamir voru frá
Njarðvíkum, Hveragerði, Sel-
fossi, Kópavogi og víðar, skóla-
bílar og yfirleitt allir bílar, sem



Hugurinn er hjá Heimaey

ÞEIM er að vonum skrafdjúgt um sína ein-
stæðu reynslu Vestmannaeyingunum, sem
á efstu myndinni fá sér heitt kaffi í kropp-
inn í Austurbæjarskólanum í morgun. Og
ekki bara þeir; — efalaust er þessi landför
Vestmannaeyinga undan eldi jarðar í hvers
manns huga og á allra vörum.

En hugurinn er hjá Heimaey, þó megin-
landið sé undir fótum. Það leynir sér ekki
á myndinni af gömlu konunni, sem styður

hönd undir kinn og hugsar nú um það eitt,
hvenær landsins lukka snúist henni aftur
í hag svo að hún megi á ný ganga um stof-
una sína heima, þar sem kannski biða
blóm í glugga.

Og hver sér ekki vonina í augum telpn-
anna á hinni myndinni; þá von sem eng-
inn eldur úr iðrum jarðar getur kæft.

Myndirnar tók Brynjólfur Helgason.

til náðist. Taldi lögreglan að nægur bilakostur væri til þess að flytja um 3.000 manns með bílum frá Þorlákshöfn til Reykjavíkur. Þá var einnig gert ráð fyrir að hýsa fólk í Hlíðardalskóla í Ölfusi, húsi Meitilsins í Þorlákshöfn og í verbúð þar. Þrengslavegi var lokað og sendi lögreglan og Almannavarnir út boð og bað fólk um að fara ekki austur fyrir fjall til þess að teifa fyrir flutningum Vestmannaeyinga. Samt varð mikil þröng vegna umferðar.

Um 70 bátar í Eyjum fluttu fólk, svo og þyrjur varnarliðsins og Flugfélags Íslands auk smærri flugvéla. Lögreglan sendi 18 manna lögreglu-flokk til Vestmannaeyja með flugvél til þess að aðstoða heimaliðið við löggæzlustörf.

Stöð Almannavarna var í fyrsta sinn tekin í notkun í nótt og einnig birgðir þeirra, svo sem teppi, dýnur og annar útbúnaður, sem Almannavarnir hafa eignast. Gert er ráð fyrir að skólarnir, sem teknir voru í notkun fyrir fólk í nótt, verði eins konar dreifistöðvar og þeir, sem eiga vini og vandamenn, fari síðan og

búi hjá þeim, verði áframhald á gosinu og fólkíð eigi ekki afturkvæmt heim á næstunni. Þá munu hótelið í Reykjavík hafa haft um 500 rúm laus til þess að hýsa fólkíð.

Það kom fram á blaðamannafundinum að miklóð hjálpaði hversu veður var gott í Eyjum. Í fyrrinótt var t.d. eigi lendandi á flugvellið sökum veðurs og allir vita, hve vangæfur flugvöllurinn getur verið fyrir ákveðnum vindáttum. Hins vegar hefði veður þurft að vera ansi slæmt hefði það heft sjóleiðina.

Sambandið við Eyjar um síma rofnaði aldrei og rafmagn fór þar aldrei. Hjálpaði það miklóð. Auk skipa, sem áður eru nefnd, þ.e. skipa Eimskips, Ríkisskips og Landhelgisgæzlunnar, fóru bátar strax af stað frá Grindavík, Sandgerði og Þorlákshöfn til þess að sækja fólk. Fyrstu bátarnir komu frá Eyjum til Þorlákshafnar um kl. 07.20 og voru þá 37 stórir folksflutningabílar komnir þar austur og stóðu í röðum á bryggjunum.

Sjúkrahúsin í Reykjavík voru rýmd fyrir fólk frá Eyjum og þá einum sjúklingum

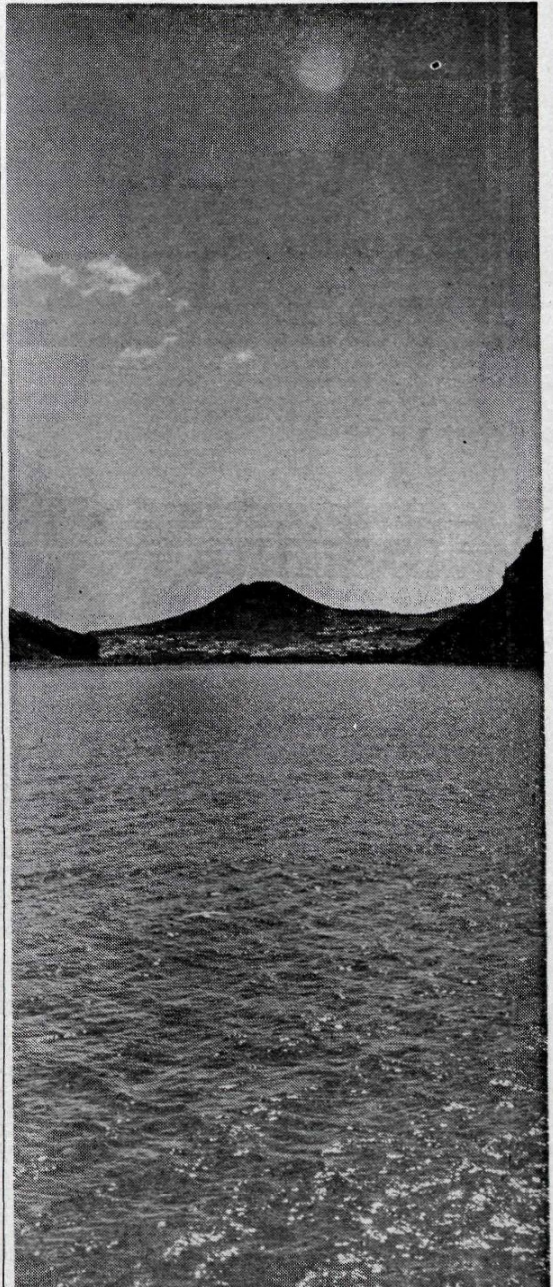
úr sjúkrahúsinu þar. Landspítalinn rýmdi 30 til 40 rúm, Þingarspítalinn einnig og Landakotsspítali. Fólk varð veikt á leiðinni til lands með bátunum og báðu skipstjórnarátanna um að lækna yrðu til taks í Þorlákshöfn. Þá eru lækna í öllum skólum Reykjavíkur til þess að aðstoða lasburða fólk, sem þar gístr.

Það voru alls 2 Folker Friendship-vélar, sem selfluttu fólk frá Eyjum, fjöldi einkaflugvéla og þyrjur varnarliðsins. Landssímastöðin í Vestmannaeyjum er í hættu, sagði Jón Skúlason, póst- og símaámalastjóri, ef gosið breytir hegðan sinni. Í stöð við Sæfell er tengiliður Íslands við umheiminn um síma. Þar liggja bæði kaplarnir vestur um haf og til Evrópu, Icecan og Scottice. Strengirnir liggja síðan út í svokallaða Klauf, sem er ekki langt frá gosprungunni. Breyti hraunrennslið stefnu sinni, getur talsambandið við útlönd verið í hættu, svo og höfnin í Vestmannaeyjum, en þar liggur einnig vatnsleiðslan göða, sem flytur Vestmannaeyjum vatn frá meginlandinu.



Fyrstu Vestmannaeyingarnir komnir í Melaskólann.

(Ljós. Mbl.: Brynjólfur)



Helgafell á sumardeg og löngu áður en guðirnir reiddust

Réð hulinn verndarkraftur veðrinu?

Oskar Sigurðsson á Stórhöfða er þriðji ættliður, sem mælir veður og gerir veðurathugasir fyrir veðurstofuna í Vestmannaeyjum, að því er Páll Bergþórsson, veð

urfræðingur tjáði Mbl. í morgun. Páll sagði okkur að veðrið í Eyjum hefði verið svohljóðandi:

Í gærðag klukkan 15 voru 11 vindstig á Stórhöfða, súld

og rigning og var ekki flugveður til Eyja. Á tímabilinu frá klukkan 15 til 18 datt veðrið niður í strekking og lægði enn og rétt um það bil er fyrstu jarðskjálftarnir

gerðu vart við sig í Eyjum um klukkan 22 í gærkvöldi. Um miðnætti var orðið kyrrt veður, rétt eins og hulinn verndarkraftur stýrði veðri og vindum.

Í nótt hélzt svo þessi kyrri í veðrinu, en þó varð breytileg átt að sunnan og suðaustan fram yfir klukkan 03. Um klukkan 06 var komin austan og suðaustan kald, 4 vindstig og jókst vindur með morgninum. Um nóttina var skýjað og úrkomulaust en regn fór að falla í morgun-

sárið. Klukkan 09 var komin austan og norðaustan átt 5 vindstig, rigning og 3ja stiga hiti.

Þessu veðurlagi réð smálægð, skammt suður af landinu. Þessi lægð stefndi yfir Ísland og henni átti að fylgja breytileg átt og skúr, en þó var gert ráð fyrir frekar kyrru veðri. Hins vegar benti Páll á að ekki þyrfti að hreyfa miklóð vind til þess að óþægilegt yrði að lenda flugvélum í Eyjunum og gert var ráð fyrir að fremur yrði lágskýjað.

Síðustu fréttir:

Hraunrennslið minnkandi

Vestmannaeyjum, klukkan 10. Frá Árna Johnsen, blm. Mbl.

GOSSPRUNGAN í jaðri austurhlíðar Helgafells hefur nú þétt í giga, en þó kraumar hún svo til samfelld. Mönnum á Kirkjubæjunum, austustu

bæjunum ber saman um, að hraunkraumið og rennslið hafi minnkað með morgninum.

Við gengum alveg að gossprungunni nú fyrir nokkrum mínútum, en hún hefur hláðið upp 40–50 metra háan

hraunhrygg eftir gosstöðvunum endiöngum. Ekkert hraun rennur nú í áttina að kaupstaðnum og það, sem rennur af hrauni, rennur austur af hömrunum í sjóinn. Um 200 metrar eru frá hraunhryggnum í næsta hús. Töfuvært er

af ösku í Kirkjubæjunum, en lítið sem ekkert öskufall í bænum.

Sjöftu metra hrauntangi er genginn austur úr hömrunum. Eldgosið er nú ekki eins ógnvekjandi og í næturmyrkriinu og menn eru hressir og hafa orð á því, að gott sé að fá þennan nýja hraunhrygg til að skýla bænum fyrir austanáttinni.



Við komuna til Þorlákshafnar

Framhald af bls. 7.



Tekjið á móti fólkinu í Þorlákshöfn.

halda á í fanginu alla leiðina frá Eyjum til lands. „Við áttum líka kött, en hann urðum við að skilja eftir,“ sagði Sigurbjörn.

Hann kvað hafa verið heldur óhrjálegt um að litast í Eyjum, þegar hann yfirgaf bæinn, Helgafellið eitt eldhaf og asku byrjuð að falla. „Auðvitað kom töfuvært fát á fólk, þegar það áttadi sig á því, hvað um var að vera, því að á þessu átti enginn von,“ sagði Sigurbjörn. „En annars var fólkíð rólegt og það hefur bjargað miklu. Það hópaði sig niður á bryggjum og þar gekk ákaflega vel að koma því um borð. Eins og er held ég að séu á fjórða þúsund manns með bátum og skipum á leið til lands.“

6 ÁRA Í DAG

„Það var hríngt í mig um tvö leytið og maður tilkynnti mér, að

Helgafell væri byrjað að gjósa. Auðvitað trúði ég þessu ekki í fyrstu, hélt að þetta væri eins og hvert annað fyllerisrófi,“ sagði Guðfinna Ólafsdóttir. Hún var komin inn í bíl Hjalparsveitar skáta með tvíburana tvo, Ólaf og Stefán, sjö ára og Kjartan, sem á sex ára afmæli í dag. „Heldur ómurlægur afmælisdagur það,“ sagði Guðfinna. Eiginmaður hennar, Erlendur Stefánsson, varð eftir í Eyjum og reyndar kvaðst Guðfinna einnig hafa óskað þess, eiginmaðurinn vildi að hún færi með drengina. Nú ætíði hún að fá far til Sel-foss, þar sem hún ætti ættingja í Vik í Mýrdal og þeir mundu sækja hana þangað. Drengirnir voru afar rólegir við hljó móður sinnar. „Já, það er mesta furða hvað þeir eru hraustir,“ sagði hún, „þeir hafa ekkert orðið hræddir, en auðvitað eru þeir

ákaflega spennir út af þessu öllu.“

SKIPIN EINS OG BORGARHVERFI

Stefán Jónsson í Vorsáhe var gestkomandi í Eyjum og var vafalaust síðasti maðurinn, sem fór í kringum Helgafell áður en það byrjaði að gjósa. Við hittum hann að máli, þegar hann var að ganga frá borði Sólborgar.

„Góður vinur minn bauð mér í ökuferð í gærkvöldi. Reyndar hafði ég ætíð að fara frá Eyjum þá fyrir um daginn, en fékk ekki flugfar, svo að þetta varð úr. Helgafell var þá kyrrlátt og mér datt ekki í hug það sem síðar gerðist,“ sagði Stefán.

Hann kvaðst hafa farið heim á Hótel Berg og sofnað þar svefni hinna réttlátu, en verið

valdinn um tvö leytið, þegar hót-elhaldarinn tilkynnti töðindin. „Og þegar ég kom út á götu sá ég hvar menn voru að reka kúahóp. Þeir höfðu sótt þær í nánd við fjallið, og voru nú að koma þeim á öruggari stað.“

Stefán sagði, að um borð í Sólborgu hefði verið um 150–60 manns, þegar skipið lét úr höfn. „Allir báru sig vel á leiðinni,“ sagði hann, „enginn virtist verulega sleginn, heldur voru allir rólegir þó að angist skini úr stöku andliti. Foreldrar hlóðu að börnum sínum eftir föngum og skipverjar voru einkar hjálpsamir og vildu hvers manns götu greiða. Og þegar flotinn var kominn út á haf var engu líkara en að líta yfir borgarhverfi. Þarna sigldu tugir báta með Vestmannaeyinga í örugga höfn,“ sagði Stefán.



Tvær forsiður

Er fréttin um eldgosíð í Vestmannaeyjum barst Morgunblaðinu voru prentvélar blaðsins í fullum gangi við að prenta það blað, sem lokið var við á miðnætti. Þegar

vélarnar voru stöðvaðar höfðu verið prentuð 17000 eintök. Var þá forsiðan tekinn upp og síðustu 23000 eintök, því með annarri forsiðu eins og myndirnar sýna.





Sjúklingar voru með þeim fyrstu, sem fluttir voru á brott.

- Neita að fara

Framhald af bls. 12.

fjarri höfninni. Ef hraunrennsli heldur mikið áfram þarna, er vatnsleiðslan milli lands og Eyja í hættu. Miklir hvinir fylgja gosinu; óskulag yfir eyjunni er orðið um 2 sm á þykkt og brennisteinsfnykur er í lofti.

Klukkan fimm í nótt gengu bóðamenn Mbl. á tind Helgafells, en þar var þá varla vært vegna elds og brennisteins. En markmiðinu var náð — myndir voru teknar og útsýni gaf yfir alla Heimaey. Allur austurjaðar Heimaeyjar vall í glóandi hrauni. Kaupstaðurinn í norðri var orðinn drungalegur, fólk hafði yfirgefið hús sín; sjúkra- og lögreglubílar sáuft fara um götur og bátar flýktast út höfnina og sigldu í fylkingum til lands. Í vesturbænum var allt með kyrrum kjörum, en í suðri blasti við umferðin um flugvöllinn. Þar var samkölluð loftbrú, því flugvélar komu og fóru hver á fætur annarrí. Mjög skjótt var brugðið við, til dæmis var fyrsta flugvél F.Í. komin til Eyja um klukkan fjögur í nótt. Flugfreyja í þeirri vél var Örn Johnson, forstjóri Flugfélags Íslands.

Þegar við blm. Mbl. lentum, voru konur og börn þegar komin upp á flugvöll og var hvert sæti flugvélarinnar að sjálfsögðu skipað til Reykjavíkur aftur. Hvarvetna í bænum var fólk að taka sig til. Það var engin asi á mönnum og einstaka spaugsyrði fauk á stangli. Menn höfðu fábrotina pinkla með sér. Þetta minnti e'na helzt á þjóðhátíðarstand, þó málið væri nú miklu alvarlegra, þar sem fólk var að yfirgefa heimili sín án vitneskju um það, hvernig mál myndu ráðast.

Rútuþreifar óku um bæinn og tóku fólk upp. Var ýmist eklið upp á flugvöll eða niður að höfn. Í stöku húsum var sklið eftir ljós, vaktmenn eru í frystihúsum, en ekki verður annað sagt en dapurlegt bragð sé yfir bænum; klæddum öskumöttli. Landakirkja var skilin eftir opin og upplýst. Við litum þar inn klukkan sjö í morgun. Enginn maður var þá í kirkjunni, en satt að segja datt ökk-

ur í hug, hvort þessi Landakirkja, sem byggð var 1774, ætti eftir að verða eldinum að bráð, eins og sú Landakirkja, sem Tyrkir brenndu 1627.

Engin slys hafa orðið á mönnum í nótt eða morgun. Kyr og annar peningur búenda var rekin úr húsi og var meginhluti fénaðar fluttur í fiskimjölsgeymslu við höfnina, þar sem heybingdir eru geymdar. Hesta sáum við í girðingu nokkuð hundruð metra frá gossprungunni og voru þeir orðnir mjög ókyrrir. Var girðingin felld til að hveypa þeim út. Norður á Ey fældist hestur og hljóp hann beint í hraunstrauminn. Honum varð ekki bjargað og var hann aflifaður.

Þar sem svo mangir Eyja-

skeggjar brugðu svo skjótt við og héldu til báta í nótt, þegar eldar loguðu á tünunum við austurbbyggðina, þá urðu vandræði með bensín á bíla og báta, rafgeyma, björgunarhjálma og fleira. En lögreglan gaf skipun um að bensíngeymar skyldu brotnir upp og verzlarnir einnig og var það gert. Fékkst þannig nauðsynlegur varningur til björgunarstarfsns.

Bátar, sem voru í stöppnum, átti að setja á flot nú í morgun.

Veðrið í nótt réð miklu um það, hve björgunarstarfið gekk fljótt og vel fyrir sig. Það var hægviðri og breytileg átt — gott skyggni. Með morgninum fór að hvesa verulega af austri og rigndi, en þó eru flugvélar enn að fljúga nú klukkan níu og fyrir skammri stundu lentu tvær þyrlur og Douglas-vél frá varnarliðinu. Póstmeistarar þæjarins bankaði hér á rétt í þessu. Hann kvaðst hafa geng-

ið á ljósið, en hér er ljós nú í fáum húsum. Leitaði hann fréttu og kvaðst bíða fyrirskipana frá yfirmönnum sínum í Reykjavík um það, hvernig meðhöndla skyldi peninga og aðra muni stofnunarinnar. Hafði hann helzt uppi áform um að taka mestan hluta peninganna með sér í ferðakoffort til Reykjavíkur.

Lögreglumenn og björgunarmenn komu frá Reykjavík og hafa þeir aðstoðað heimamenn við björgunarstarfið. Lögreglan, skátar og annað björgunarlið er nú að kanna nákvæmlega, hvar fólk er í húsum til þess að skjótt megi bregða við, ef þurfa þykir. Konu einn, sem var að því komin að ala barn sitt, var komið um borð í fiskibát og fór læknir með henni. Menn, sem eftir stóðu á bryggjunni, höfðu við orð, að heldur þætti þeim verra ef konan fæddi nær meginlandinu en Eyjum.

- Á REYKJAVÍKUR-FLUGVELLI

Framhald af bls. 3.

flugvélar upp á flugvelli og við drifum okkur og hér erum við komin.

Það var áberandi hversu fólklið sem var að koma með flugvélunum var rólegt og var varla að sjá hræðslu á nokkrum manni, en eðlilega voru margir kvíðafullir og sumir hafa sjálf sagt alls ekki verið búnir að átta sig á því sem var að gerast.

„ÉG HÉLT ÞETTA VÆRI MIKLU VERRA“

Hrönn Þórðardóttir: „Við búum austarlega á eyinni og vorum vakin fljótlega, gengið var fyrst í húsin austast, því þar var talin mesta hættan. Við vöktum börnin okkar, átta mánaða og þriggja ára og keyrðum niður í bæ til foreldra minna. Fyrst í stað hugsaði ég ekkert nema að

bjarga börnunum, ég hélt að þetta væri miklu verra. Við tókum þetta sem betur fer rólega og í stað þess að fara sjóleiðina biðum við eftir flugvélunum. Við verðum ekki í neinum vandræðum hér í bænum, kunningjar okkar og annað gott fólk mun örugglega hjálpa okkur.

ELDGOS KOM MÉR EKKI Í HUG

Una Georgsdóttir og Jón Stefánsson: „Ég var ræstur á sjóinn, þegar klukkuna vantaði sjö mínútur í tvö,“ sagði Jón, „og var að klæða mig þegar ég heyrdi einhverja skruðlinga og svo lætin í brunalúðrunum. Því hélt ég að einhvers staðar væri að kvikna í, eldgos kom mér ekki í hug, en það leyndi sér þó ekki þegar ég leit út.“

„Mér brá vitanlega fyrst í stað,“ sagði Una, „en það jafn-

aði sig þó furðulega fljótt. Þetta er ekki mín börn heldur systur minnar.“

„ENGINN REIKNADI MEÐ AÐ HELGAFELLID VÆRI AÐ GJÓSA“

Ingólfur og Jóhanna Helgadóttir: „Við búum vestan við Helgafell og vorum því ekki í alvarlegri hættu. Það var mikið ösku rok og gufu lagði yfir bæinn þegar ar við yfirgáfum Eyjarnar. Ég reikna ekki með að nokkur Vestmannaeyingar hafi nokkurn tíma hugsað út í það að Helgafellið gæti farið að gjósa.“

Mjög góð skipulagning var á öllu úti á flugvelli og starfsmenn flugfélagsins og Rauða krossins skræðu farþegana jafnóðum og þeir komu úr flugvélunum og svo var fólk boðið upp á kaffisopa, meðan það beið eftir blunum, sem áttu að flytja það í Melaskólann, þar sem það átti að hafast við til bráðabirgða, meðan það væri að finna ættingja eða anna fólk til að fá samastað hjá.

FRÍÐJUDAGUR 23. JANUAR 1973

Sumt eldra fólk neitar að yfirgefa heimili sín

Drungalegt um að litast í öskuböktum bæ

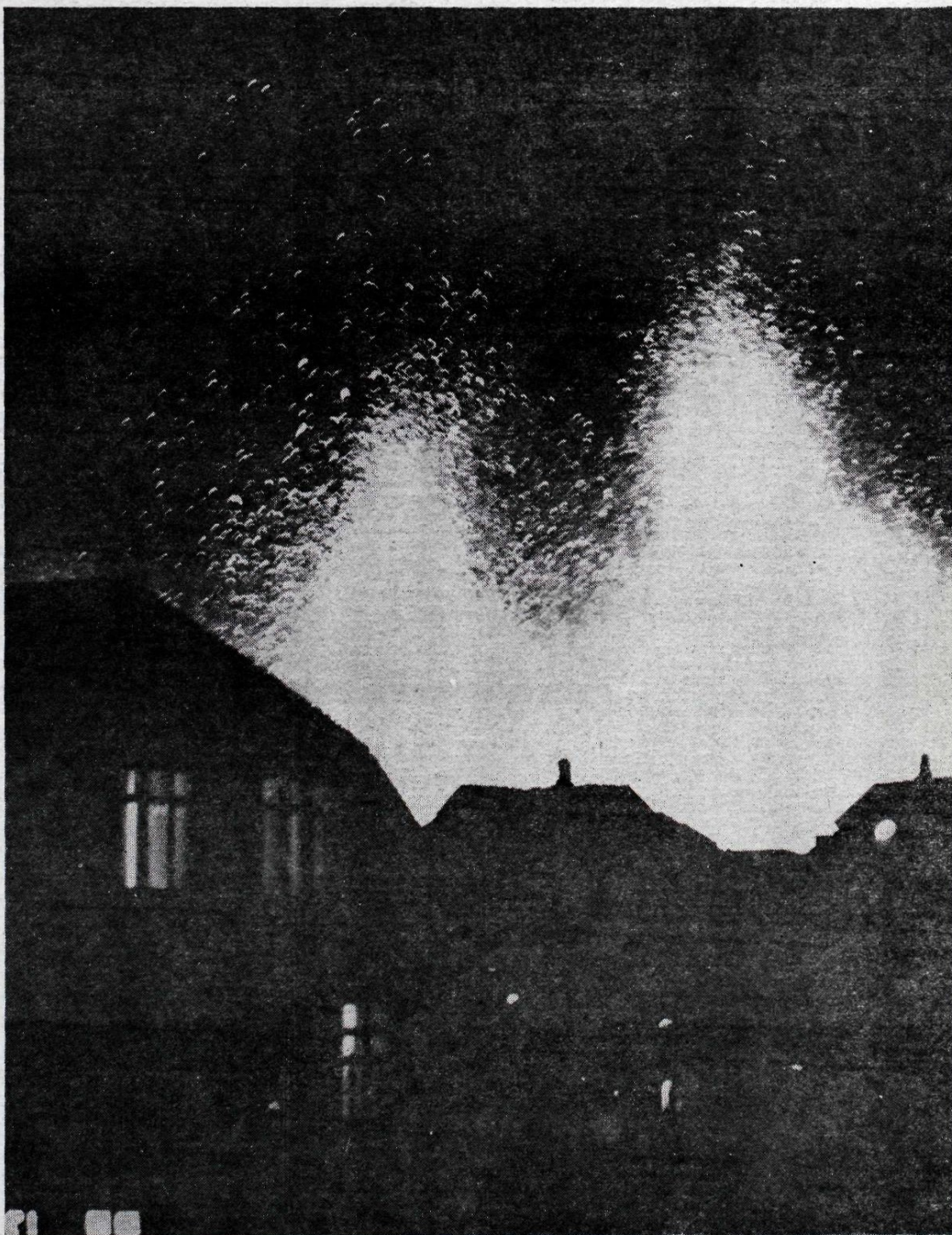
Vestmannaeyjum í morgun.
Frá Árna Johnsen,
blaðamanni Morgunblaðsins.

Það er tómlegt um að litast hér í Vestmannaeyjakaupstað nú. Um 5000 íbúar af 5500 eru farnir til lands síðan klukkan tvö í nótt. Enginn bátur er í höfninni, en á miðnætti voru þar um 100 bátar. Strax og eldgossins, sem er nokkur hundruð metra frá austurluta byggðarinnar, varð yart, gripu Vestmannaeyingar til sinna ráða. Þar sem ekki var vitað, hvort flugfært væri milli lands og Eyja, hélt fólk til hafnarinnar, þar sem sjómenn gangsettu bátaflotann á samri stundu. Nokkrir bátar eru ennþá í förum milli Eyja og lands, en allar bryggjur eru þaktar mannlásum bifreiðum. Líðlega 4000 manns hafa farið með bátum til lands og um 800 með litlum flugvélum, flugvélum F.Í. og þylum og öðrum vélum varnarliðsins. Sjúkrahús Vestmannaeyja er nú almyrkvað, því að allir sjúklingarnir þar rösklega 30, voru fluttir með þylum til Reykjavíkur. Öll viðbrögð vegna þessa eldgoss hafa verið mjög ákveðin. Eyjaskeggjar hafa haft fá orð, en gengið þeim mun rösklegar til starfa. Nokkuð er um það, að eldra fólk neiti að yfirgefa heimili sín og er það látið um það, enda virðist bærinn sjálfur ekki í yfirvandi hættu.

Þegar blaðamenn Mbl. komu hingað á fjórða tímanum í nótt; mínútu á eftir flugvél flugmálastjórnarinnar, sem lenti fyrst flugvéla á Vestmannaeyjavelli, var tæp klukkustund lífin síðan eldgosið byrjaði. Fólk hafði fundið allsnarpan jarðskjálftakippum miðnættið, og síðan annan kaust fyrir klukkan tvö. Þegar menn litu þá út um glugga, trúðu þeir ekki sínum eigin augum — Helgafell var byrjað að gjósa.

Gossprungan liggur svo til í heimi stefnu frá suðvestri til norðausturs og er um 2 kílómetrar á lengd. Í alla nótt var stöðugt gos í allri sprungunni, en undir morgun var hún eilítið farin að þéttast á köðlum. Hraunrennsli virðist þó ekki ýkja mikið, en það rennur sjó fram á einum stað; ekki

Framhald á bls. 11.



(Ljós. Mbl.: Kr. Ben.)